

Het Belgisch betalingsbevel in zes vragen

Vorige week besliste de Raad van State dat de invoering van een betalingsbevel in België onvermijdelijk is. Het Vlaams Centrum Schuld bemiddeling wil toch nog een aantal misverstanden uit de weg helpen over de noodzaak van zo'n betalingsbevel.

Robin Van Trigt

1. Verplicht Europa België een Belgisch betalingsbevel in te voeren?

De Europese verordening 1896/2006 legt enkel een procedure vast voor 'grensoverschrijdende zaken' en is ook in België maar van toepassing wanneer eiser en verweerder in een verschillende lidstaat van de Europese Unie wonen, niet wanneer verweerder en eiser in België wonen. De verordening verplicht België verder geenszins om voor 'binnenlandse zaken' de procedure ook in te voeren of bestaande nationale procedures te harmoniseren met de Europese procedure.

2. Worden Belgische schuldeisers zonder betalingsbevel tegen Belgische consumenten gediscrimineerd?

Belgische schuldeisers kunnen net zoals buitenlandse het Europees betalingsbevel gebruiken tegen al hun buitenlandse consumenten verspreid over meer dan twintig lidstaten. Zij weten ook, zonder discriminatie, hun 'internationale transacties' binnen de EU gepromoot. Zonder betalingsbevel in 'interne aangelegenheden' discrimineert de wetgever niet zonder meer Belgische schuldeisers in vergelijking met buitenlandse schuldeisers als het over consumenten in België gaat. Ze hebben ook recht op snelle betaling van hun schulden, maar dat moet niet per se met een betalingsbevel. Belgische schuldeisers spreken de voertaal, kennen het Belgisch recht en rechtssysteem, en kunnen vlot ter zitting verschijnen, buitenlandse schuldeisers niet. Voor hen is het daarom verantwoord om een procedure te hebben zonder persoonlijke verschijning en met gebruik van standaardformulieren. Het gaat hier om ongelijke situaties, die een wetgever ongelijk kan behandelen.

3. Kunnen faillissementen in België zonder betalingsbevel tegen de Belgische consument niet doeltreffend worden voorkomen?

Volgens zelfstandigenorganisaties veroorzaken betalingachterstanden 1 op 4 faillissementen, en kan een betalingsbevel dat oplossen.

Maar veel ondernemingen handelen niet met consumenten of handelen enkel met hen tegen voorafgaande of onmiddellijke betaling zonder risico op betalingsachterstand. Bovendien gaan de genoemde cijfers meestal betalingsachterstand bij *business to business* transacties tussen ondernemers en ondernemingen onderling en tussen ondernemingen en de overheid over de levering van goederen en diensten, waar het veelal over grotere bedragen gaat. Het is niet duidelijk of in de studie de betalingsachterstand de enige en/of voornaamste oorzaak van het faillissement was. Een andere studie stelde daarenboven dat 97 procent van de consumenten in 2003 tijdig betaalde.

Dat alles stelt de verantwoording voor een betalingsbevel tegen consumenten ernstig in vraag. In welke mate zijn de consument en zijn betalingsachterstand oorzaak van faillissementen? Een afdoende verantwoording is nochtans noodzakelijk, aangezien een eenzijdige procedure minstens een inmenging is in de rechten uit artikel 6 EVRM.

Personen die na herinnering en aanmaning niet betalen, kan men in twee categorieën onderverdelen: zij die echt onwillig zijn en zij die niet kunnen wegens onvoldoende inkomsten en/of schuldoverlast. Bij de tweede categorie, wellicht de grootste onder de wanbetalende particulieren, zal een betalingsbevel niet per se leiden tot snellere invordering van geldsommen. Een kale steen kan men niet stropen. In die gevallen is het betalingsbevel geen preventie voor faillissementen.

4. Enkel voor onbetwiste geldsommen?

Er is geen pertinent criterium zoals vereist door artikel 6 EVRM waardoor de wetgever gerust kan zijn dat betalingsbevelen enkel gerechtvaardigde sommen zullen bevatten:

Men mag daarbij niet op het oordeel van schuldeisers steunen. Het is een feit dat ze, ook ter goeder trouw, sommen invorderen die niet wettelijk zijn. Lees er de rapporten van

ombudsdiensten of economische inspectiediensten, of bepaalde rechtspraak maar eens op na.

Voldoende rechterlijke controle van de vordering is niet gegarandeerd. Op het vlak van bewijsregels zou de rechter wel een controle moeten uitoefenen. Het zal evenwel vooral afhangen van de betrokken rechter: een *prima facie* controle van de stukken en een *schijn* van gegrondheid volstaan al. Hoofdsommen, intresten en schadevergoedingen die een behoorlijk juridisch nazicht niet kunnen doorstaan, zullen zo in betalingsbevelen binnensluipen.

Men veronderstelt te gemakkelijk dat de vermeende schuldenaar-particulier wel binnen de 30 dagen verzet zal aantekenen als de inhoud van het betalingsbevel niet klopt. Veel particulieren die niet kunnen betalen wegens armoede of schuldoverlast en/of die alle verweer hebben opgegeven, zullen sowieso niet reageren. Velen hebben bovendien niet de nodige juridische bagage om te oordelen of gevorderde sommen onrechtmatig (kunnen) zijn, of zullen niet snel genoeg hun weg vinden naar gepaste bijstand.

5. Wat met minnelijke invordering en schuldbemiddeling in het bijzonder?

De voorafgaande aanmaning en de uitnodiging bij het bevel om een betalingsregeling aan de rechter te vragen, nemen niet weg dat het louter bestaan van de procedure al ingaat tegen de promotie van buitengerechtelijke geschillenoplossing, minnelijke invordering en schuldbemiddeling. Er is geen garantie dat het versturen van de aanmaning niet louter een formaliteit wordt. Of dat bemiddelaars en hulpverleners, ook buiten collectieve schuldenregeling om, hun werk niet onnodig zal worden bemoeilijkt. De grens tussen minnelijke en gerechtelijke invordering wordt ook te dun, zeker bij afwezigheid van genoeg *incentives* voor schuldeisers om voor openstaande schulden nog een traject van minnelijke invordering te doorlopen. Een gerechtelijke procedure is dan niet langer een *ultimum remedium*.

6. Moet een Belgisch betalingsbevel een kans krijgen?

Ondernemers en ondernemingen moeten natuurlijk geholpen worden bij financiële problemen of ter voorkoming van faillissementen. Dat gebeurt ook, door de overheid en hun belangenorganisaties. Maar dat moet niet door een betalingsbevel met eenzijdig verzoekschrift te creëren voor 'binnenlands rechtsverkeer', of toch niet in zoverre dat het particulieren en consumenten ongewenst hard kan raken. Dat is onverantwoord, omdat het uitgaat van de foutieve veronderstelling dat (dreigen met) gerechtelijke invordering de ultieme oplossing voor betalingsachterstand is.

Problemen met een dure, trage en ontoegankelijke justitie raken elke rechtsonderhorige. Dat moet de wetgever niet op eenzijdig verzoek verhelpen, en zeker niet met invoering van eenzijdige procedures.

(De auteur is jurist bij het Vlaams Centrum Schuldbemiddeling)

